

Faste apposisjoner i norsk

Eric Papazian

Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo

Formålet med artikkelen er å avgrense, inndele og analysere faste apposisjoner i norsk. Innledningsvis drøftes avgrensinga av apposisjoner generelt, og de defineres som syntagmer av to eller flere ledd av samme hovedtype, først og fremst nominaler. Deretter drøftes forskjellen mellom de to hovedtypene av apposisjoner, «faste» og «løse», og konklusjonen er at de er klart forskjellige konstruksjoner som ikke bør analyseres likt. Faste apposisjoner deles i typer etter hva slags ledd de består av, og hver type blir diskutert. Oftest består de av to substantivfraser, uten skilletegn og apposisjonsmarkør, f.eks. *dikteren Ibsen, faget norsk, ordet «norsk», min sønn Per/tannlegen, Hans Hansen, søndag femte mars (2020)*. Men ett av leddene kan være et pronomen (*vi/dere nordmenn*), en infinitivfrase (*kunsten/dét å elske*) eller en bisetning (*idéen/dét at jorda er rund*). De er klart hypotaktiske, men hva som er overledd, er omstridt. Konklusjonen er at dette varierer fra type til type.

Nøkkelord: faste/løse apposisjoner, kongruens, referanse, hypotakse, beskriver, benevner.

1 Apposisjoner

Apposisjoner er mye brukt, især i journalistikk til å *presentere* personer og institusjoner og i fagtekster til å *forklare* eller *eksemplifisere* begreper. Trass i dét er de ifølge Meyer (1992, XIII) et dårlig forstått grammatisk fenomen, og Acuña-Fariña (1996) kaller dem en gåte. Ikke minst er det uenighet om *avgrensinga* av fenomenet. Enkelte regner bare med «løse» apposisjoner (LA) som *dikteren, (nemlig) Ibsen*, andre tar også med «faste» apposisjoner (FA) som *dikteren Ibsen*. Disse to konstruksjonene, som begge er syntagmer av to nominaler (i eksemplene: substantivfraser), kan sies å utgjøre en kjerne, og i

nordisk grammatikk (og her) er det bare dette som regnes som apposisjoner. Men grammatikere utenfor Norden tar ofte også med etterstilte adjektiver, ikke-restriktive relativsetninger, frie predikativer og ekstraponerte ledd. Og mens noen bare regner med *substantivfraser*, tar andre med også andre nominaler, adverbiale og nominale ledd og tilmed hele hovedsetninger. Ifølge Acuña-Fariña (1996, s. 13) brukes *apposisjon* om «...such a variegated group of structures that it is not always easy to delineate its defining characteristics».

Også selve betegnelsen *apposisjon* brukes på ulike måter. I nordisk grammatikk brukes ordet tradisjonelt om *det siste leddet* i konstruksjonene, bl.a. i NRG (s. 270).¹ Andre, f.eks. Matthews (1981), Quirk mfl. (1985) og Meyer (1992) bruker det om *relasjonen* mellom leddene, og iallfall Meyer (1992, s. 5–6) mener at apposisjon er en særegen grammatisk relasjon. Her brukes ordet om *helheten*, som en forkortelse for det heller tunge *apposisjons-konstruksjon*. Leddene omtaler jeg som første- og sisteleddet.

NRG og GDS spanderer bare hhv. snau 4 og 1,5 sider (270–274 og 540–541) på punktet om apposisjoner, og eksempler på apposisjoner omtales under flere punkter, i NRG 9.7.3 (der kalt innskudd) og 11.2.1.6.1 i tillegg til hovedpunktet 3.3.3.4. Der definerer NRG apposisjoner som en spesiell type substantivfraser, men gir (s. 272) eksempler på FA der førsteleddet er en pronomenfrase (*vi mennesker*) og der ingen av leddene er substantivfraser (*det at han ikke er til å stole på/å bli utstyrt fra eit arbeidsliv...*). Heller ikke LA er alltid substantivfraser, f.eks. *jeg*, *NN* eller *Vi måtte være forsiktige, (dvs.) redusere utgiftene*, så substantivfraser blir en altfor snever definisjon.

Hockett (1955, s. 101) stiller 4 krav til apposisjoner (rekkefølgen her er min): 1) Leddene må høre til samme «major form-class», dvs. være av *samme syntaktiske hovedtype*, 2) Konstruksjonen må være endosentrisk, 3) Begge leddene må kunne regnes som både overledd og underledd, 4) Leddene må være koreferente. Krav 1) anser jeg som sentralt. Leddene må være av samme hovedtype: først og fremst *nominaler*, dvs. substantivfraser, infinitivfraser, bisetninger og pronomen,² men også syntagmer av *adverbiale* og *adnominale* ledd består av ledd av samme hovedtype og bør regnes som apposisjoner etter kriterium 1). Derimot utelukker kriteriet syntagmer av et *nominal* og et *preposisjonsuttrykk*, f.eks. *the city of London*, *la ville de Paris*, som mange regner som apposisjoner.

1. Konstruksjonene består vanligvis av to ledd, men i LA kan det være flere.
2. Dessuten fraser av andre klasser som er *brukt nominalt*, som partisippet i *de sårede*, bl.a. *Per*; determinativet i *alle – menn, kvinner og barn* eller *tallet fem*, og preposisjonen i *preposisjonen «på»*.

Enkelte krever i stedet at leddene skal ha samme *syntaktiske funksjon*. F.eks. sier Burton-Roberts (1994, s. 184) at apposisjon er «more specifically and usefully» brukt om «...cases where the expressions have the same syntactic function (and thus tend to be of the same syntactic class)». I LA kan vi nemlig ha ledd av *ulik type*, men *samme funksjon*, f.eks. predikativet i *Metoden er enkel – (nemlig) å legge skylda på andre; Per er unngkar, altså/dvs. ugift*, der et *nominal* utdyper innholdet av et *adnominal* eller omvendt.³ Jf. at vi kan bruke “apposisjonsmarkører” som *nemlig* og *altså*. Sopher (1971, s. 403) sier at «What is relevant is that the appositional group can, syntactically, substitute for the head group» (dvs. førsteleddet), og både *adnominaler* og *nominaler* (inkl. *infinitivfraser*) kan stå som predikativ. Om slike syntagmer skal regnes som apposisjoner, må vi altså si at leddene skal være av samme type *eller* ha samme funksjon. Men det siste passer bare for LA. Som Burton-Roberts (1994, s. 187) påpeker, utelukker det FA, som er «headed», dvs. at leddene *ikke* har samme funksjon sjøl om de er av samme type, siden det ene er overledd (*head*) og det andre underledd.

Krav 2 om endosentrisitet vil etter Bloomfield (1933, s. 195) og Hockett (1955, s. 100) si at leddene er enten *parataktiske* («coordinative/doubleheaded») eller *hypotaktiske* («subordinative/attributive»). Også krav 3, at begge ledd må kunne regnes som overledd/underledd, gjelder avhengighet. Nettopp fordi leddene er av *samme hovedtype* (*nominaler*) og derfor normalt har de *samme funksjonene* («nominale funksjoner»), er avhengigheten problematisk og omstridt ved apposisjoner. Grammatikerne har ikke kommet til enighet om disse konstruksjonene er *hypo-* eller *parataktiske*, ev. ingen av delene, og i det første tilfellet, om hva som er over- og underledd. FA regnes allment som *hypotaktiske*, men det er ikke enighet om hva som er overledd, og LA regnes dels som *hypotaktiske* og dels som *parataktiske*. Vsa. avgrensinga er det dette som er apposisjonens «gåte». Siden avhengigheten i LA er omstridt, kan vi ikke kreve en viss avhengighetstype av apposisjoner generelt. Jeg ser derfor bort fra Hocketts krav 2 og 3.

Krav 4, om koreferanse, er svært vanlig og kreves også av Burton-Roberts (1994), Diderichsen (1962, s. 226) og NRG (s. 270). Også Crystal (2008, *ap-position*) krever at leddene skal ha «...an identity or similarity of REFERENCE». Men for det første er koreferanse ikke et tilstrekkelig kjennetegn på apposisjoner, for ledd kan være koreferente uten å være *appositive*, f.eks. et pronomen og dets antesedent eller et ekstraponert ledd og det setningsleddet

3. Om ikke *anna* er sagt, er eksemplene laget av meg.

det står i relasjon til. For det andre forutsetter kravet at begge leddene *refererer* (til det samme), og dét er ikke alltid tilfellet i verken FA eller LA, f.eks. *professor NN* eller *NN, en kverulant*. Meyer (1987, s. 118) nyanserer kravet med at leddene må være «co-referential, hyponomous, synonomous, or attributively related» (som passer på det siste eksemplet). Men *når* begge leddene refererer, er de i det minste *delvis* koreferente, dvs. at den ene referenten er *inkludert* i den andre, som ved hyponymer (*nordmenn, f.eks./bl.a. trøndere*). Ved LA må koreferanse sies å være et viktig kjennetegn, sjøl om det ikke er definitorisk.

Andre krav som stilles er Davidsen-Nielsens (2002, s. 77) krav om «en prosodisk grænse» (i skrift gjengitt med skilletegn) mellom leddene, som bare passer for LA (se pkt. 2). Et anna kjennetegn som ofte nevnes, er muligheten for å sette inn det Meyer (1992, s. 3) kaller «a marker of apposition», f.eks. *nemlig, altså, det vil si, for eksempel, blant annet* o.l. Men også dette passer bare for LA. Meyer (1992, s. 132) og Bjørge (2001, s. 106) krever at leddene kan *bytte plass* og at begge kan *strykes*, men leddene kan bare bytte plass i visse LA, og begge kan ikke alltid strykes, verken i FA som *professor NN* eller *Bergen by* eller i LA der sisteleddet inneholder en apposisjonsmarkør, f.eks. *Oslo, dvs./altså/m.a.o. Norges hovedstad*. Alle disse kriteriene passer bare for LA og kan ikke definere apposisjoner generelt.

LA framstår dermed som prototypen på apposisjoner, og flere grammatikere regner bare med LA, bl.a. Lago (1991, 1993), Burton-Roberts (1994), Davidsen-Nielsen (2002) og Heringa (2012). Men i både nordisk og engelskspråklig grammatikk er det vanlig å regne med også FA, og dét er det etter min mening god grunn til. Sjøl om de er klart forskjellige konstruksjoner, hører de nært sammen: Begge består av ledd av *samme hovedtype*, f.eks. nominaler, ofte også av *samme undertype*, f.eks. substantivfraser. De samme leddene kan altså skrives og uttales som både FA og LA, f.eks. *dikteren Henrik Ibsen, min sønn Per; vi studenter andsynes dikteren, (nemlig) Henrik Ibsen; min sønn, (altså/dvs.) Per; vi, studenter ved UiO*. Jf. også eksemplene til Matthews (1981, s. 232): *the news that Bill is leaving* andsynes *the latest news, that Bill is leaving*. De fleste FA har altså en parallell LA.

Siden jeg ønsker å inkludere FA, bruker jeg ikke kriterier som bare passer for LA. Derfor blir jeg stående ved Hocketts krav 1), om ledd av samme syntaktiske hovedtype eller, i LA, med samme funksjon (*Per er ungar, altså/dvs. ugift*). Men for å unngå et utflytende og alt for vidt apposisjonsbegrep stiller jeg enda et krav til leddene, som er særlig aktuelt ved LA: 2) De skal *stå sammen* og utgjøre et *syntagme* som fungerer som *ett ledd*, slik Acuña-Fariña

(1996, s. 155) understreker. Apposisjoner er dermed en *syntagmetype* eller en syntaktisk *konstruksjon* bestående av to eller flere ledd av samme hovedtype.

Både FA og LA tilfredsstiller disse kravene. Derimot utelukker krav 2 *ekstraponerte* ledd (som tilfredsstiller krav 1), som i Quirk mfl. (1985, s. 1310) sitt eksempel *He's a complete idiot, that brother of yours* (eller med det ekstraponerte leddet foran setninga: *That brother of yours, he's a complete idiot*). Ett ledd og apposisjon har vi derimot i *He, (i.e.) that brother of yours, is a complete idiot*. Utafor faller også en nominal relativkonstruksjon eller relativsetning som står etter en hovedsetning og tradisjonelt sies å ha hovedsetninga som korrelat, f.eks. *I 1814 fikk Norge en grunnlov, en begivenhet/noe som/hvilket fikk vidtrekkende følger*, som Diderichsen (1962, s. 227), Quirk mfl. (1985, s. 1119), SAG (1, s. 154), Bjørge (2001, s. 252), Davidsen-Nielsen (2002, s. 81) og Vinje (2005, s. 190) regner som apposisjoner. Men leddene er ikke av samme slag, og sisteleddet må regnes som *nominalt*, også når det består av en relativsetning med *hvilket*, som da er *korrelatløs*. Slike nominaler er ikke ledd i hovedsetninga og må regnes som *en egen ytring* som beskriver innholdet av den foregående hovedsetninga (her: at Norge fikk en grunnlov i 1814), f.eks. som en *begivenhet*, og påstår noe om den (her: at den fikk vidtrekkende følger). Eksemplet kan ses som en forkortelse for *Dette var en begivenhet/noe som...* (se Papazian 1981 og NRG, s. 1060 f).

Også et nominal som utdyper et nominal i den foregående hovedsetninga, som i Meyers (1992, s. 5) eksempel *Three people attended the meeting: Dr. Smith, Professor Jones, and Mr. King*, faller utafor, siden nominalene ikke utgjør ett ledd. Sjøl om vi kan bruke apposisjonsmarkøren *i.e./nemlig*, må vi også her regne det siste leddet som et syntaktisk frittstående (ekstraponert) nominal som spesifiserer et ledd (subjektet) i den foregående hovedsetninga. Utafor faller også en *hovedsetning* som utdyper et nominal i den foregående hovedsetninga, som i eksemplet til Quirk mfl. (1985, s. 1320): *She had a problem: namely should she charge them for the damage [...]*. Her er heller ikke leddene av samme slag (nominaler). Heller ikke regner jeg med appositive *hovedsetninger*, som i Meyer (1992, s. 25, 33). I alle disse tilfellene er det ikke snakk om *setningsbygging* eller syntaks, men om *tekstbygging* eller pragmatikk (se Acuña-Fariña 1993 og 1996, s. 139 f). Sjøl om noen av dem er *semantisk* parallelle med LA – koreferente ledd der det ene spesifiserer det andre – og derfor kan markeres med *nemlig*, er de ikke *syntaktisk* parallelle. Dermed blir vi stående med FA og LA.

2 Faste apposisjoner og løse

2.1 Forskjellen i uttrykket

De fleste grammatikere regner med både FA og LA, men sier lite eller ingenting om hva som skiller dem, og de analyseres også som regel likt. Standardanalysen av begge, bl.a. i alle de skandinaviske referansegrammatikkene, NRG (s. 271–272), SAG (3, s. 110) og GDS (s. 539), er som hypotagmer med det siste leddet – «apposisjonen» – som underledd. I høyden sies sisteleddet å være *restriktivt* i FA og *ikke-restriktivt* i LA, på linje med bundne relativsetninger – en analyse jeg kommer tilbake til. Som understreket i det foregående, er de to konstruksjonene langt på vei parallelle i den forstand at de kan bestå av de samme leddtypene, som oftest nominaler, bl.a. substantivfraser som *dikteren Ibsen* og *dikteren, (nemlig/altså/dvs./m.a.o.) Ibsen*.

Men som eksemplene viser, er det to observerbare forskjeller mellom de to apposisjonstypene, en *fonologisk/grafologisk* og en *leksikalsk*:

- 1) LA uttales med et *brudd i tonefallet* og skrives med et *skilletegn* – enten komma eller visse «store» skilletegn, nemlig kolon, tankestrek eller parentes: *dikteren: Ibsen, dikteren – Ibsen, dikteren (Ibsen)*. FA uttales uten prosodisk brudd og skrives uten skilletegn, jf. Diderichsens (1962, s. 226) to «rytmisk-melodiske» typer. Acuña-Fariña (2009, s. 260) understreker at «...the intonational detachment that characterizes LA, but not CA [*loose/close apposition, EP*], is not a stylistic extra but something integral to the construction».
- 2) I LA kan eller må sisteleddet innledes av en *apposisjonsmarkør* bestående av visse adverb (*nemlig, altså, især* o.l.) eller faste uttrykk (*det vil si, med andre ord, kort sagt, for eksempel, blant annet* o.l.).

Disse to forskjellene kan brukes til å definere konstruksjonene: FA er apposisjoner uttalt og skrevet som *ett ledd*, uten intonasjonsbrudd eller skilletegn og uten mulighet for apposisjonsmarkør. LA blir uttalt og skrevet som *to (eller flere) ledd*, med intonasjonsbrudd eller skilletegn, og kan eller må ha en markør, f.eks. *Oslo, (dvs./altså/nemlig) Norges hovedstad og nordmenn, f.eks./bl.a./unn tatt trøndere*.

2.2 Den semantiske forskjellen

Intonasjonsbruddet eller skilletegnet svarer til og uttrykker en *semantisk* forskjell mellom FA og LA. Det heter som regel at både FA og LA består av *koreferente* ledd; f.eks. omtaler Langacker (2013, s. 194) apposisjoner generelt som «corresponding profiles», med FA som eksempler, bl.a. *my son the doctor*

og *his strange belief that chickens are immortal*. Beskrivelsen passer for de fleste LA, f.eks. *dikteren, (nemlig) Ibsen*, for der refererer leddene *hver for seg*, slik at Ibsen nevnes to ganger. Dvs. at referenten blir *gjentatt* med en annen betegnelse, og dét kan sies eksplisitt med apposisjonsmarkører som *dvs., m.a.o., kort sagt* o.l. Ifølge Quirk mfl. (1985, s. 1303–1304) er leddene i «non-restrictive» apposisjoner (dvs. LA) «separate information units» og «contribute relatively independent information», og det er nettopp dette det prosodiske bruddet eller skilletegna markerer: Referenten blir nevnt to eller flere ganger, siste gang ev. med et hyponym, som i *nordmenn, f.eks. trøndere*. Også i *paratagmer* refererer leddene hver for seg, men der til *ulike* referenter, slik at det er like mange referenter som det er sideordna ledd. I *Oslo, Bergen og/eller Trondheim* er det snakk om tre byer, i *Oslo, Norges hovedstad, landets største by* er det snakk om én by, betegnet på tre måter, og leddene kan derfor verken *adderes* med *og* eller framstilles som *alternativer* med *eller*.

I FA som *dikteren Ibsen* refererer leddene *under ett*, som i *hypotagmer*. Her nevnes Ibsen bare én gang. Ifølge Norwood (1954, s. 269) er FA «...tight combinations [...]. In meaning they represent one thing, not two, as does the loose appositive». Matthews (1981, s. 228) sier at sammensatte navn som engelsk *Mount Everest* «...are not phrases that refer separately», og Bauer (2017, s. 6–7) at leddene i FA «...together refer to one person, object or phenomenon». Flere mener at førsteleddet i FA, i motsetning til i LA, ikke refererer i det hele. F.eks. sier Heringa (2012, s. 3) at førsteleddet i LA-en *the poet, Pushkin* refererer til en person som er nevnt i det foregående, slik at *begge* leddene refererer til personen, dvs. er koreferente, mens førsteleddet i FA-en *the poet Pushkin* “...does not have a referent yet”, dvs. før sisteleddet *Pushkin*, som refererer. En kan ikke snakke om samme referanse (koreferanse) når bare det ene leddet refererer. Det er kanskje mer treffende å snakke om *potensiell* koreferanse i FA: Som regel *kan* begge leddene betegne referenten, nemlig om vi *stryker det andre*. Men i apposisjonen refererer bare det ene, som oftest et egennavn.

Sjøl om begge konstruksjonene kan ha et bestemt førsteledd, betyr de ikke det samme. Jackendoff (1984, s. 29) sammenlikner *On the nine o'clock news, we saw the newscaster, Dan Rather/the newscaster Dan Rather fall on his face*, og kommenterer at “The function of an appositive [dvs. sisteleddet i en LA, EP] is to add information about *an already specified individual*” (mi uth.). Dvs. at LA-en impliserer at Dan Rather er oppleseren av *den aktuelle* sendinga og kan forutsettes kjent (alle nyhetsendinger har en oppleser), mens han i FA-en må være *en annen* nyhetsleser som må *presenteres*. FA *presenterer* (klas-

sifiserer) en referent, f.eks. som nyhetsleser, LA gir en *tilleggsopplysning* som kan markeres med *nemlig, dvs.* o.l., f.eks. at den aktuelle nyhetsleseren het *Dan Rather*.

2.3 Grammatiske forskjeller

Den semantiske forskjellen mellom LA og FA medfører flere *grammatiske* forskjeller:

1) I FA har leddene en *fast rekkefølge*: *dikteren Ibsen, min bror Per*, men **Ibsen dikteren, Per min bror*. I LA kan de *bytte plass* når sisteleddet er uten apposisjonsmarkør: *dikteren, Ibsen* eller *Ibsen, dikteren*; *min bror, Per* eller *Per, min bror*. Meyer (1992, s. 48) mener at leddene kan byttes om i bl.a. *my brother Joe*, et av hans krav til apposisjoner. Men i så fall får vi *Joe, (i.e.) my brother*, dvs. en LA. Eksemplet viser ikke at FA har fri leddstilling, men at å bytte om leddene i en FA gir en LA (som *har* fri leddstilling).

2) FA består alltid av *to ledd*, LA kan bestå av et ubegrensa antall ledd: *Norges hovedstad, Oslo* («*Tigerstaden*»), *landets største by...* Og ett av leddene kan være en FA, slik at vi får en FA i en LA, f.eks. *Norges mest kjente dikter, dramatikeren Henrik Ibsen*. Det omvendte er umulig.

3) Som Hultman (2003, s. 211) påpeker, står possessiv-*s* i FA til *hele syntagmet* (som i nominale hypotagmer): *Kung Carl Gustafs uppgift* (jf. *den svenska kungens uppgift*), i LA til *hvert av leddene* (som normalt i paratagmer): *regeringschefens, d.v.s. statsministerns, uppgift* (jf. *regeringschefens och statsministerns uppgift*).

4) I FA er leddene som regel *bestemte* substantivfraser – egennavn eller fellesnavn i bestemt form (unntatt ved titler) eller med bestemmere – mens leddene i LA også kan være *ubestemte*. Jf. *dikteren Ibsen, min bror Per* andsynes *dikteren/en dikter, Ibsen; min bror/en bror, Per*. Ifølge Jackendoff (1984, s. 30) er FA «inherently definite».

5) LA har flere muligheter enn FA også mht. hvilke *underledd* leddene i apposisjonen kan ha. I LA er det ingen restriksjoner på leddene – begge kan være hvilke som helst substantivfraser. I FA er det restriksjoner:

- a) *Sisteleddet* kan ikke ha underledd overhodet: **dikteren den berømte Ibsen, *min nabo den ufordragelige NN*.
- b) *Førsteleddet* kan vanligvis bare ha *foranstilte* underledd: *den berømte dikteren Ibsen*, men **bakeren på hjørnet Schmidt* (oversatt fra Molitor 1979, s. 23). Ifølge Acuña-Fariña (1996, s. 34) og Heringa (2012, s. 4) er **The author of «Go Down Moses» William Faulkner* og **the linguist of the year Johnson* ugrammatiske i engelsk, og slike eksempler er vel

tvilsomme uten intonasjonsbrudd eller komma også i norsk: ?*forfatteren av «Peer Gynt» Henrik Ibsen, ?dikteren som ble verdensberømt Henrik Ibsen*. Som LA, med komma foran egennavnet, er derimot alle eksemplene grammatiske. Acuña-Fariña (2016, s. 66) sier at førsteleddet i FA er «severely constrained in its potential for elaboration», på linje med «ordinary premodifying nouns» som i *cotton sweater*. Men ved *titler* (i ubestemt form) ser etterstilte underledd i førsteleddet ut til å være mulige også i FA. Eksempler notert fra avisa *Klassekampen* er *Tidligere rådgiver for Sylvi Listhaug (Frp) Espen Teigen* og *USAs ambassadør i Moskva under den kalde krigen George Kennan*, som etter mitt øre låter bra uten intonasjonsbrudd mellom leddene. Dette må være ment som *presentasjoner* av personene, ikke *tilleggsopplysninger* om dem, og det passer ikke med *nemlig* eller *dvs.* Men i tale hadde nok LA klinget bedre med så lange underledd.

Disse forskjellene gjenspeiler at LA – som betegnelsen antyder – er en mye *løse* forbindelse enn FA, som ofte ikke regnes som apposisjoner i det hele. Perrin (1955, s. 198) kaller FA «the single unit construction» og regner dem ikke som apposisjoner. Davidsen-Nielsen (2002, s. 81 f) regner syntagmer som *Bjerget Fujiyama, dronning Margrethe* ikke som apposisjoner, men som «samstilling» der to substantivfraser refererer i fellesskap, og Korzen (2006, s. 108) beskriver FA som «a particularly cohesive and indivisible unit» som han kaller «juxtaposition». Derimot omtales sisteleddet i LA ofte som «parentetisk» eller tilmed som et «innskudd», bl.a. i GDS (s. 516 og 540) og NRG (pkt. 9.7.3). Rioul (1983) kaller FA «integreerte» (*intégré*) og LA «atskilte» (*détaché*).

Fravær eller nærvær av et intonasjonsbrudd eller komma finner vi også i *restriktive og ikke-restriktive relativsetninger*. Derfor blir FA og LA ofte omtalt parallelt som henh. «restriktive» og «ikke-restriktive», f.eks. i Quirk mfl. (1985), Meyer (1989), Heringa (2012), SAG (3, s. 110) og GDS (s. 540), som bruker *parentetisk* for *ikke-restriktiv*. Dét innebærer at sisteleddet i begge konstruksjonene er et *underledd* på linje med en relativsetning, som i FA *bestemmer* referenten på linje med en restriktiv relativsetning: *dikteren Ibsen = (den) dikteren som heter Ibsen*, og i LA *beskriver* den uten å innsnevre referansen, på linje med en ikke-restriktiv relativsetning: *dikteren, Ibsen = dikteren, som heter Ibsen*.

Wikipedias norske versjon bruker *Marias bror Harald* og *Marias bror, Harald* som eksempler. Forfatteren mener at FA-en innebærer at Maria har flere brødre og at sisteleddet er restriktivt og utpeker den ene, mens LA-en innebærer at hun har bare én, som heter Harald (en tilsvarende analyse i Heringa 2012, s.

3). Men slik er ikke mitt språkkore: Ingen av eksemplene sier noe mer enn at Maria har en bror som heter Harald, og sjøl om hun har bare denne ene broren, kan han omtales som *Marias bror Harald* – han er jo Marias bror enten hun har flere brødre eller ei. Men om Maria har flere brødre og man vil si noe om Harald, kan man bruke sisteleddet *emfatisk og restriktivt*: *Jeg mener **Marias bror Harald*** (ikke en av de andre)/***dikteren Ibsen*** (ikke dikteren Hansen). Men også *førsteleddet* kan emfatiseres, på to måter: *Jeg mener **Marias bror Harald*** (ikke *Marias far Harald*)/***Marias bror Harald*** (ikke *Elviras bror Harald*). Jf. *Jeg mener **dikteren Ibsen*** (ikke f.eks. maleren Ibsen)/***byen Mexico*** (ikke landet). *All* emfase kan sies å være restriktiv, for den framhever én referent på bekostning av andre av samme type.

Begge leddene kan altså brukes både restriktivt (med emfatisk trykk) og ikke-restriktivt (uten emfatisk trykk), men uten emfase er *ingen* av leddene i FA (*Marias bror Harald*) restriktive. Derfor kan vi ikke regne FA generelt som restriktive, og heller ikke kan alle LA regnes som ikke-restriktive, jf. eksempler som *nordmenn*, *bl.a./f.eks. trøndere*, der sisteleddet *innsnevrer* referenten for førsteleddet. I LA uten apposisjonsmarkør (*Marias bror; Harald*) kan dessuten sisteleddet *stå alene* og *bytte plass* med førsteleddet. Dét kan ikke relativsetninger. Relativsetninger er en falsk analogi, og jeg bruker ikke disse betegnelsene.

Både grammatisk og semantisk har vi altså å gjøre med to klart ulike konstruksjoner som ikke bør analyseres likt. I det følgende skal jeg se nærmere på FA.

3 Faste apposisjoner

3.1 Inndeling

I det foregående ble FA definert som syntagmer av to ledd av samme hovedtype uttalt uten intonasjonsbrudd og skrevet uten skilletegn, og uten mulighet for apposisjonsmarkør. Det er enighet om at de er hypotaktiske, og det virker også rimelig. Leddene refererer under ett, og rekkefølgen er fast. Spørsmålet blir da hva som er overleddet. Og vi kan ikke ta for gitt at alle FA bør analyseres likt – det kan tenkes at overleddet stundom er det ene leddet og stundom det andre. Derfor er det nødvendig å dele dem inn i *typer* og drøfte hver type for seg.

Vanligvis regner en bare med *nominale* FA, men vi bør kanskje inkludere også syntagmer av to *adverbialer*, enten to adverb (*her inne, hit inn*) eller et adverb + et preposisjonsuttrykk, f.eks. *her på Blindern, hit til Blindern, inn(e)*

i *huset, nå for tida*. Leddene er av samme type, refererer under ett og er hypotaktiske, og dermed en parallell til nominale FA. Det fins også tilsvarende LA, f.eks. *her, (nemlig) på Blindern; nå, (dvs.) i nyere tid*. NRG regner (pkt. 6.2.2.2) preposisjonsuttrykkene som utfylling, og det siste adverbialet må iallfall regnes som et underledd: I *her inne/i huset* presiserer det siste adverbialet referansen til det første. Ved stedsadverbialer er det det første adverbet som gir syntagmet enten påstedsbetydning (*her/inne i huset*) eller målsbetydning (*hit til Blindern, inn i huset*), og som dermed bestemmer hvilke underledd som er mulige: *her inne/hos oss – hit inn/til oss*. Dermed anser jeg meg ferdig med adverbiale FA, og kan konsentrere meg om de nominale.

De kan inndeles i typer etter hva slags ledd de består av. I den vanligste hovedtypen er begge leddene *substantivfraser*. Sammen med substantivfrasene omtaler jeg også fraser av andre klasser som er *brukt nominalt*, som adjektivet i *faget norsk*, determinativet (kvantoren) i *tallet fem*, preposisjonen «på» eller talluttrykket i *året 1848*, brukt som betegnelse på et år og ikke på et antall. De er av samme slag som *dikteren Ibsen*. Men førsteleddet kan også være et *pronomen*, f.eks. *vi/dere nordmenn, du Per*, og sisteleddet kan være en *bisetning eller infinitivkonstruksjon*, f.eks. *dét/den idéen at jorda er flat/å dra til Mars*.

Substantivfrasene kan deles videre inn etter hva slags substantivfraser de består av:

1) Den vanligste typen består av et *fellesnavn* og et *egennavn*, dvs. et *beskrivende* (klassifiserende) og et *benevnende* ledd, jf. Diderichsens (1962, s. 226) betegnelser «beskriver» og «benevner». Den faller i flere undertyper, avhengig av om fellesnavnet er *bestemt eller ubestemt* og om det kommer *først eller sist*: a) *kong Olav* (titler), b) *Olav konge, Bergen by*, c) *kongen Olav, byen Bergen*. De blir omtalt hver for seg, som egne punkter.

2) I en annen vanlig type, som minner om 1 c, er førsteleddet et fellesnavn i bestemt form og sisteleddet enten et fellesnavn i ubestemt form (*metallet gull*) eller et ord av andre klasser brukt nominalt (*faget norsk, tallet fem*) eller (nominalt og) metareferensielt (*ordet «norsk»*).

3) Førsteleddet kan også være en *possessiv* substantivfrase og sisteleddet et egennavn eller et fellesnavn i bestemt form: *min/Pers sønn Pål/tannlegen*.

4) Førsteleddet kan være et fellesnavn i ubestemt form og sisteleddet et talluttrykk og/eller en bokstav brukt nominalt: *side 100, vitamin C, klasse 1 A*.

Til slutt omtaler jeg noen mer perifere typer av substantivfraser og en som er spesiell, nemlig

5) tidsuttrykk: *søndag klokka 12/4. mars 2020*,

- 6) prisuttrykk: *tjue kroner kiloen/stykket*,
 7) komplekse personnavn: *Hans Hansen*.

Både SAG (3, s. 118) og Kulbrandstad og Kinn (2016, s. 281) regner også syntagmer som *Katarina den store*, *Olav den femte* som FA. Ifølge SAG kan sisteleddet ses som «en definit nominalfras utan substantiviskt huvudord». Men leddene er verken koreferente eller av samme slag (substantivfraser), og «huvudordet» (egennavnet) står jo der, nemlig foran. Vi bør regne *den store/femte* som en etterstilt *adjektiv-* eller *determinativfrase* liksom i *den store/femte Olav*, ikke som sisteledd i en apposisjon. Uansett plass er det snakk om et beskrivende eller bestemmende adnominalt underledd. Men med etterstilt underledd blir det en *fastere* forbindelse, med adnominalet som et *tilnavn* – en konstruksjon som er spesifikk for egennavn. *Den store Katarina* beskriver Katarina – det er snakk om en Katarina som er stor. *Katarina den store* benevner henne – det er snakk om den Katarina som ble kalt *den store*.⁴ Jeg ser derfor bort fra denne syntagmetypen.

«Mengdehelheter» – *en mengde (med) studenter, et glass/en liter (med) vin* – hører til denne hovedtypen (to substantivfraser) og blir stundom regnet som FA, bl.a. av SAG (1, s. 154, 3, s. 118), men ikke av Molitor (1979, s. 115), bl.a. fordi leddene ikke er koreferente (ikke en gang potensielt). Heller ikke NRG regner dem som apposisjoner. En liknende konstruksjon er *en type (av) studenter/vin*. Uten preposisjon er de FA etter mine kriterier, men denne syntagmetypen har vært utførlig omtalt, bl.a. i Delsing (1993), så jeg tar den ikke opp her. Med dette unntaket drøfter jeg i det følgende de vanligste syntagmene av to nominaler uten skilletegn eller intonasjonsbrudd i norsk, med substantivfrasene først.

3.2 Ubestemt substantivfrase uten artikkel (titler) + egennavn: **kong Olav, fru Hansen**

Her er førsteleddet en *tittel*, dvs. en fast betegnelse for yrke, stilling, sivil status eller slektskap: **baker/lektor/kaptein/baron/minister Hansen, professor (i teologi) Inge Lønning, tante/søster Olga**. I denne funksjonen får noen svake substantiver *sterk* form, nemlig *herre, frue, greve* og *konge: herr/fru Hansen, grev Wedel-Jarlsberg, kong Olav*, og istedenfor *far, bror* brukes som oftest de arkaiske formene **fader/broder Jakob**, især om en prest eller munk. I moderne

4. Også mange tilnavn beskriver referenten, men funksjonen er å skille én person fra andre med det samme egennavnet, f.eks. *Olav den femte* fra *Olav den fjerde* og de andre Olavene.

norsk brukes *kong* bare til fornavn, mens de andre vanligvis står til etternavn eller fullt navn. Tittel-apposisjoner kan fungere som sisteledd i typen med bestemt førsteledd (*byen Bergen*), så vi får en apposisjon i en apposisjon, f.eks. *den kjente legen doktor Hansen*.

Når det gjelder hva som er over- og underledd, regner flere tittelen som underledd, f.eks. NRG (s. 253) og Western (1921, s. 424). Det skulle da også være opplagt at en tittel er et underledd. Et vanlig kriterium på et underledd, dvs. et grammatisk unødvendig eller uforutsatt ledd, er at det kan *strykes* (sløyfes), mens et overledd er grammatisk nødvendig og kan ikke strykes fordi det bestemmer hypotagmets *syntaktiske type* og dermed også dets *mulige funksjon*.⁵ Langacker (2013, s. 194) sier at et overledd er "...the element that represents the same grammatical category as the composite expression", og Zwicky (1993, s. 297) at overleddet er «...the syntactic *category determinant*. It determines the syntactic category of the construct as a whole».

Og en tittel kan jo godt strykes, men ikke egennavnet, siden tittelen er i ubestemt form. Den kan heller ikke sies å referere, så det er bare egennavnet som refererer og som kan ha samme funksjon som hele syntagmet. Meyer (1992, s. 47) kaller titler «typical premodifiers» som er «structurally dependent on a head», og Schindler (1990, s. 130) kaller dem et entydig underledd. SAG påpeker (3, s. 120) at tittel + egennavn har *bestemt* betydning sjøl om tittelen har ubestemt form, slik at ev. adjektiver står i bestemt form: *(den) gamla fru Andersson*. Det må skyldes egennavnet, jf. *(den) gamla Andersson*, og viser at det er egennavnet som er overledd. Tittelen bare *klassifiserer* referenten, dvs. sier *hva slags* referent egennavnet betegner – en konge, en professor, ei tante, ei frue osv.

3.3 Egennavn + ubestemt substantivfrase, eller omvendt: *Olav konge, Bergen by, Café Elise*

Eldre yrkes- eller stillingsbetegnelser kan også komme *etter* egennavnet, som i *Olav konge, Håkon jarl, Jørgen hattemaker, Per spelman, Aslak smed*, som Heggstad (1931, s. 181) regner som eldre mål – i norrønt var titler vanligvis

5. Men det kan *utelates* av senderen og *underforstås* av mottakeren på grunnlag av konteksten, f.eks. *Ikke ta det røde skrinet, ta det blå (skrinet)*. Zwicky (1985, s. 13) påpeker at vi må skille mellom ellipse og dét at et ledd er «optionally present», dvs. grammatisk unødvendig og kan strykes. Ellipse er noe *språkbrukere* gjør for å spare tid og krefter, stryking er noe *grammatikere* kan gjøre for å vise at et ledd er grammatisk unødvendig. F.eks. at *Jeg møtte Olav* er grammatisk, men ikke **Jeg møtte kong*.

etterstilte (Bauer 2017, s. 130).⁶ Men da får vi *en fast forbindelse* som ofte brukes sammen, med yrkesbetegnelsen som en del av navnet – et *tilnavn* som lett kan bli *etternavn* – slik at det kan være naturlig å skrive den med stor forbokstav, jf. engelske og tyske etternavn som *Smith* og *Schmidt*. Slike tilnavn kan få *bestemt* form, f.eks. *Vilhelm Erobreren*, *Sindbad Sjøfareren*. *Erobreren Vilhelm* (se neste punkt) beskriver (klassifiserer) Vilhelm (Vilhelm er en erobrer), *Vilhelm Erobreren* benevner han (han kalles *Vilhelm Erobreren*).

Et fellesnavn i ubestemt form kan vi også få etter navn på *institusjoner* og *organisasjoner* og enkelte andre substantiv: *Akershus fylke*, *Bærum kommune*, *Bryn kirke*, *Saga kino*, *desember måned*. Også her får vi mer eller mindre *faste uttrykk*, nærmest som et *egennavn*, jf. engelske stedsnavn som *New York City*, *The Mississippi River*. GDS omtaler (s. 517) apposisjoner som *Lyngby Rådhus* og *Læsø Fiskeindustri* som «Sammensat proprium», og også Hagen (2000, s. 386) regner syntagmer som *Bergen travpark* som egennavn. Fellesnavn i ubestemt form får vi også ved navn på *kaféer*, *hoteller* o.l., men der som oftest *foran* egennavnet: *Café Elise*, *Hotel Grand/Grand hotel*. Også dette er faste uttrykk og danner egennavn. GDS (s. 516–517) sammenlikner eksempler som *Hotel Ansgar* med titler, men det er snarere *sammensatte stedsnavn* – hotellet heter *Hotel Ansgar*. Lawrenz (1993, s. 50) sier at navn som *Schloss Burg* utgjør «einen (komplexen) Eigennamen».

Som i andre apposisjoner regnes førsteleddet vanligvis som overledd og sisteleddet, «apposisjonen», som underledd. Argumentet er gjerne at det er førsteleddet som styrer *kongruensen* i pronomen og predikative adjektiv og determinativ. GDS påpeker (s. 517) at det må hete *Café Victor er mondæn*, men *Hotel Ansgar er mondænt*. Det er også fellesnavnet som styrer pronomenbruken: *Café Victor, den ...*, *Hotel Ansgar, det ...* Det samme gjelder i tysk, som Lawrenz (1993, s. 50–51) viser: *Schloss Burg, das (*die) während der Wintermonate geschlossen war. Es (*Sie) soll drei neue Zinnen erhalten*. Men dét viser ikke nødvendigvis at førsteleddet er overledd, for det kan skyldes «semantisk kongruens», at kongruensen styres av *referenten* for hele apposisjonen – at det snakk om hhv. *en kafé*, *et hotell* og *et slott*. Og det er førsteleddet, «beskriveren», som forteller *hva slags referent* vi har å gjøre med – noe som ikke alltid går fram av egennavnet: *Victor* og *Ansgar* kunne vært navn på *personer*. Det vanligste kjennetegnet på et underledd, at det kan *strykes*, peker en annen vei enn kongruensen, for fellesnavnet kan som regel *strykes*: *Jeg bor i Bergen*

6. I kasusspråk står substantivfrasene som regel i *samme kasus*, f.eks. latin *Romulus rex* (nom.), norrønt *Ólafr konungr* (nom.), *Ólafs konungs* (gen.). Dvs. at tittelen kongruerer med egennavnet.

(by)/Bærum (kommune), *Vi ses i desember (måned)*, *Vi spiste på (Café) Victor/Grand (hotel)*.⁷ Det viser at det også her er egennavnet som er det grammatisk og semantisk nødvendige leddet, og som ved titler må fellesnavnet være et underledd som klassifiserer referenten for egennavnet.

3.4 Bestemt substantivfrase + egennavn: *byen Bergen, den berømte dikteren Henrik Ibsen*

3.4.1 Presentasjon og gjengs analyse

Førsteleddet er et tellelig substantiv i bestemt form (egennavn betegner *individ* som kan telles) med ev. underledd som klassifiserer det aktuelle individet (som en by, en dikter osv.), og sisteleddet er navnet på individet. Begge leddene kan være parataktiske og kongruerer da i tall: *lyrikeren og dramatikeren Ibsen, dikterne Ibsen og Bjørnson*. Rekkefølgen er fast: **Bergen byen*, **Ibsen dikteren*. Dette er prototypen av FA og har derfor vært brukt som eksempel på syntagmetypen i det foregående. Det er også den mest problematiske å analysere og den som har vært mest diskutert, for her er *begge* leddene bestemte substantivfraser og kan ha de samme syntaktiske funksjonene, så begge kan strykes: *Jeg bor i (byen) Bergen, Jeg bor i byen (Bergen)*. Så her må vi bruke andre kriterier enn stryking. Denne typen blir derfor omtalt spesielt utførlig.

De fleste grammatikere regner også her førsteleddet som overledd og sisteleddet som underledd, med unntak av Heggstad (1931, s. 181) og Vinje (1979, s. 176; 2005, s. 189). F.eks. omtaler GDS (s. 515) denne apposisjonstypen under overskriften «Proprium som etterstillet adled». Lee (1952, s. 168–169) sier at sisteleddet er restriktivt og avgrenser betydninga av (dvs. bestemmer) førsteleddet, og NRG (s. 272) sier om *katten Buster* og *sønnen Jakob* at sisteleddet er «etterstilt beskriver».

3.4.2 Kongruens som kriterium

Også her er det vanligste argumentet for at førsteleddet, fellesnavnet, er overleddet, at det er dét som styrer kongruensen i pronomen og predikative adjektiv og determinativ. F.eks. påpeker Hultman (2003, s. 208, merknad 74) at det heter *Lund er fullt av studenter*, men *Staden Lund er full av studenter*. Jf. at det må hete *Familien Hansen er rik*, men *Brødrene Hansen er rike*, med kongruens i

7. I navn som *Bryn kirke*, *Bergen travpark* kan ikke fellesnavnet strykes, for de er ikke semantisk parallelle med *Bergen by*: *Bergen er* en by, men ikke en travbane, så *Bergen travpark* må forstås som 'travparken i Bergen, Bergens travpark', og er et egennavn.

tall. Det er også fellesnavnet som styrer pronomen-bruken: *Familien Hansen, den ..., brødrene Hansen, de...* Lawrenz (1993, s. 26) påpeker også at i tysk retter finittet seg etter førsteleddet når leddene har ulikt tall: *Die Krankheit Windpocken* [Sykdommen Vannkopper] *ist...*

Det er altså førsteleddet som bestemmer kjønnen og tallet på helheten. Men heller ikke her viser dette nødvendigvis at førsteleddet er overledd, for også her kan det skyldes *semantisk* kongruens med referenten for hele apposisjonen. Og også her er det fellesnavnet som forteller hva slags referent vi har å gjøre med: en *by*, en *familie*, noen *brødre*, en *sykdom* osv. – Vannkopper er *en sykdom* og ikke noe flertallsbegrep. Mht. eksemplet *Lund er fullt av studenter*, så får stedsnavn varierende kongruens predikativt, som Enger (2020) viser – iallfall på norsk kan det også hete *Lund er full av studenter* pga. «base-fellesnavnet» eller *basic level*-betegnelsen, at Lund er en *by*. Attributivt får *personnavn* felleskjønn og *stedsnavn* intetkjønn: *en ung/den unge Hamsun – et nytt/det nye Europa*. Kongruensen styres m.a.o. av *referenten*, og det er tvilsomt om egnavn har noe leksikalsk kjønn (genus) i det hele.

Uansett kan ikke kongruens predikativt eller i pronomen være et avgjørende argument for at det styrende leddet, dvs. førsteleddet, er overledd, for kongruens i disse tilfellene viser ikke hva som er overledd. Vi regner ikke subjektet eller objektet som overledd for predikativet sjøl om predikativet kongruerer med disse leddene, og et pronomen er ikke underledd til det leddet det kongruerer med. I mange språk kongruerer et finitt verbal i tall og person med *subjektet*, uten at subjektet regnes som overledd for verbalet. Hudson (1987, s. 117) sier at «...the direction of concord determination has nothing at all to do with the notion ‘head’ [...]», men det gjelder bare *predikativt* og ved *pronomen*, for *attributivt* kongruerer adjektiver og determinativer normalt (ved fellesnavn) med overleddet i kjønn, tall og (ved adjektiver) bestemthet. I *et stort hus* viser kongruensen at *hus* er overledd, men i *Huset er stort* viser den at predikativet «står til» eller beskriver subjektreferenten uten dermed å bli et underledd. Kongruens viser hva som *hører sammen semantisk*, attributivt også syntaktisk. I apposisjoner er kongruensen styrt av referenten for hele apposisjonen, f.eks. om den betegner én (som i *familien Hansen*) eller flere (som i *brødrene Hansen*). Det er altså *semantisk* kongruens vi har å gjøre med i apposisjoner – ikke med førsteleddet, men med *hele* apposisjonen. Den viser ikke hva som er overledd, men *hva slags referent* vi har å gjøre med – en *familie*, noen *brødre* o.l. Og dét er det altså førsteleddet som forteller.

3.4.3 Referanse som kriterium

Et anna prinsipielt kriterium på et overledd er at det *bestemmer referansen* til syntagmet, mens underleddet *spesifiserer* referenten semantisk og *innsnevrer* dermed referansen: *snille gutter* betegner en underklasse av gutter, og *veldig stor* er mer presist enn *stor*. Langacker (1987, s. 289; 2013, s. 192) definerer et overledd (*head*) som “profile determinant” og (1991, s. 6) “...that component structure whose profile corresponds to the composite structure profile”, f.eks. at *jar lid* betegner et lokk liksom *lid* og ikke ei krukke liksom *jar*. Bogacki (1973, s. 51) sier at det modifierende leddet i en konstruksjon må være det som *beriker innholdet* av det andre, og Hudson (1980, s. 181) at «A depends on B if A contributes to the semantic structure of B». Jf. Zwicky (1993, s. 296):

Semantically, the Head is the characterizing participant in a construction; intuitively, the meaning of a construct is a subtype of the meaning of the Head (*red apple* denotes a subtype of apple, *make a box* a subtype of *make*), while the Dependent plays a contributory role in the semantics, restricting the meaning of the Head in one way or another.

Når begge leddene kan strykes uten at leddet blir ugrammatisk, må dette kriteriet være det avgjørende, for da kan ikke overleddet strykes uten å *endre referansen*.

Som sagt (pkt. 2) mener flere at førsteleddet i FA ikke refererer, men bare *klassifiserer* referenten. Dette ligger vel implisitt i Diderichsens betegnelser «beskriver» og «benevner», sjøl om Diderichsen sjøl ikke trakk den konklusjonen. F.eks. sier Langendonck (2007, s. 130) at sisteleddet identifiserer referenten mens førsteleddets funksjon er «...to characterize the nature of the referent, and more specifically to assign a category to it». Og Haugen (1953, s. 166) påpeker at om vi stryker *Burns* i *The poet Burns was born in 1759*, får vi en bestemt form der referenten ikke er gjort kjent, noe som er uforenlig med bruken av bestemt artikkel. Om vi utelater *The poet*, får vi derimot «a perfectly satisfactory sentence». Referenten er derfor ikke «...the larger class named first, but the individual named last, and the class name is added to identify the individual» (Haugen s.s.). Hagen (1998, s. 119) påpeker at disse apposisjonene har samme referent som sisteleddet alene. *Dikteren Ibsen* har altså samme referanse som *Ibsen* – den eneste forskjellen er at apposisjonen opplyser at Ibsen er dikter. Det er m.a.o. *egennavnet* som bestemmer referansen og er overleddet. Et egenavn er *fast forbundet* med et visst individ og trenger derfor ikke ha noe be-

skrivende innhold som kan identifisere individet, f.eks. *Buster* og *Jakob*.⁸ Slike egennavn beskriver ikke, og i *katten Buster* er det *katten* som beskriver, ikke *Buster*. Bogacki (1973, s. 51) påpeker at nettopp derfor må det være «beskriverleddet» i *le roi Charles* (kongen Karl) som beriker innholdet av egen-navnet og er det modifierende leddet.

Mange har påpekt dette. Quirk mfl. (1985, s. 1317) kaller førsteleddet en «premodifier», og Acuña-Fariña (2009, s. 262) kaller det «adjective-like» og jamfører *the poet Burns* med *the excellent Burns* og «sammensetninger» som *rubber hanger*, der førsteleddet er et klart underledd. Også Jonasson (1994, s. 48) jamfører førsteleddet med et attributivt adjektiv med det franske eksemplet *la bonne Emilie*, der *bonne* kan være enten hunkjønn av adjektivet *bon* (god), slik at syntagmet betyr ‘den gode Emilie’, eller et substantiv som betyr ‘tjenestejente’, slik at syntagmet betyr ‘tjenestejenta Emilie’. Og hun kommenterer at adjektivet *karakteriserer* referenten mens substantivet *klassifiserer* referenten. Den samme beskrivelsen gir Løbel (1993, s. 152) av tysk *die blonde/Blondine Barbara*. Det innebærer at vi har å gjøre med to typer av underledd til et egen-navn, et karakteriserende, som nevner *en egenskap* ved referenten (*den gode Emilie*, jf. *Emilie er god*), og et klassifiserende, som nevner *klassen* referenten hører til (*tjenestejenta Emilie*, jf. *Emilie er ei tjenestejente*).

Dette er etter min mening en presis beskrivelse. Uten emfatisk trykk er førsteleddet beskrivende (klassifiserende) og semantisk likeverdig med en *ikke-restriktiv* relativsetning: *dikteren Ibsen* betyr ‘Ibsen, som er dikter’, ikke ‘(den) Ibsen som er dikter’. Slike beskrivelser trengs særlig når referenten er ukjent for mottakeren, som i dette eksemplet fra Klassekampen 27/12–21, der journalisten setter inn en klassifisering i et sitat fordi hun antar at navnet ikke vil si lesere flest så mye: «... far var leiande i [*den bolivianske geriljagrappa*] ELN». Men et egennavn kan betegne ulike individer, og tilmed individer av ulike klasser. Vi kan ha en Ibsen som er *dikter* og en som er *maler*, og et personnavn kan betegne en *båt* eller en *orkan* i tillegg til en person. *Washington* kan være en by, en stat eller en historisk person i USA. Da trengs det en *identifisering* av referenten, og man kan bruke førsteleddet (liksom et adjektiv) *bestemmende* med emfatisk trykk og si f.eks. *orkanen Katrina* eller *staten Washington*. Å bare bruke egennavnet i slike tilfeller vil lett føre til misforståelser. Slike restriktive førsteledd kan også betegne en *side eller rolle* hos referenten, f.eks. *lyrikeren Ibsen*, dvs. Ibsen *som lyriker*, ikke f.eks. dramatiker. Det beskriver

8. Dvs. navn som består av *egne ord*, i motsetning til navn som består av et *fellesnavn* og dermed beskriver referenten, f.eks. *Storgata* eller *Universitetet i Oslo*.

ikke Ibsen og innebærer ikke at Ibsen er (bare) en lyriker. Men enten vi *beskriver* Katrina som en orkan (uten emfase) eller understreker at vi snakker om *orkanen* Katrina og ikke en person, er det (orkanen) Katrina vi snakker om.

Nå kan også sisteleddet emfatiseres, f.eks. *dikteren Ibsen* for å skille denne dikteren fra andre diktere. Men også da er det Ibsen vi snakker om. Jf. at når egennavnet betegner en *person*, retter et pronomen seg etter det biologiske kjønn til referenten, som bestemmes av sisteleddet: *Dikteren* kan betegne en person av begge kjønn og må derfor pronominaliseres med *han/hun* eller *hen* om det ikke er kjent hvilket kjønn den aktuelle dikteren har, men det må hete *dikteren Henrik Ibsen, han...* og *dikteren Sigrid Undset, hun...* Og *mennesket Henrik Ibsen* må gjentas med *han*, ikke *det*. Det må være fordi syntagmet ikke betegner et *menneske* i sin alminnelighet, men mer spesifikt *Henrik Ibsen*, som var en *mann*. Uansett trykk er det egennavnet som bestemmer referansen og er overledd. FA er det viktigste midlet vi har til å klargjøre referansen til et egenavn ved å nevne (og ev. understreke) kategorien: Snakker vi om *din sønn* Per, *din far* Per, *maleren* Per eller *snekkeren* Per?⁹

3.5 Typen *kong Olav* og typen *dikteren Ibsen*

Kong Olav eller *professor Inge Lønning* og *dikteren Henrik Ibsen* er altså syntagmer av samme hovedtype; i begge er førsteleddet underledd og klassifiserer referenten for sisteleddet. Forskjellen er at *professor* er en fast yrkesbetegnelse – en «tittel» – og derfor helst står i ubestemt form, mens *dikter* ikke er det. Enkelte fellesnavn brukes altså lettere som tittel enn andre; f.eks. låter *doktor Hansen* mer naturlig enn *lege Hansen*.¹⁰ Men de fleste kan brukes på begge måtene: Det er ingenting i veien for å si *professoren Lønning* og *dikter Ibsen* – da gjør man *dikter* til en tittel, og det blir straks mer spøkefullt. Men når fellesnavnet står med *foranstilte underledd*, må det ha bestemt form: *president (i USA) Bill Clinton*, men *den amerikanske presidenten/USAs*

9. Et unntak er syntagmer som *regjeringen Solberg*: Leddene er ikke potensielt koreferente, og det er ikke snakk om Solberg, men om en *regjering*, nemlig regjeringa *til Solberg, Solberg-regjeringa*. Omskrivingene viser at egennavnet her er brukt som et bestemmende underledd. Og i mange språk kan stedsnavn og enkelte andre substantiv også stå som sisteledd i «definerende» *genitiv* eller med en *preposisjon* og dermed som et klart underledd, f.eks. latin *urbs Romae, mensis Novembris*, engelsk *the city of Rome, the month of November*, fransk *la ville de Rome, le mois de novembre*. Mange regner *the city of Rome* o.l. som apposisjon, bl.a. Meyer (1989, 1992), men leddene er ikke av samme slag.
10. Ifølge GDS (s. 516) kan *pastor* og *dr.*, dvs. *doktor*, i dansk bare brukes som titler – ellers må det hete *præst* og *læge*. Omvendt kan bl.a. *maler* og *havnearbejder* ikke brukes som titler. Så absolutte er neppe reglene i norsk, men Bokmålsordboka sier at *pastor* er «særlig brukt som tiltale eller tittel».

president *Bill Clinton*. Også i *flertall* får tittelen bestemt form: **professor** *Hansen*, men **professorene** *Hansen og Olsen*.

Med bestemt førsteledd brukes substantivfrasen som en *beskrivelse*, ikke som en tittel. I **professoren** *Inge Lønning* er poenget å opplyse om at Lønning er professor. I **professor** *Inge Lønning* er det mer snakk om *benevnelse* enn *beskrivelse*, og en fastere forbindelse. Ifølge SAG (2, s. 146) og Jonasson (1994, s. 103) er tittelapposisjoner på linje med *sammensatte personnavn*, med tittelen som en del av navnet – jf. at de kan brukes i *tiltale*, tilmed uten egennavn, med et adjektiv i bestemt form, på linje med et egennavn: *kjære professor (Lønning)*, jf. *kjære Per*. De kan også stå med ubestemt artikkel med betydninga ‘en viss’, der artikkelen står til hele syntagmet og egennavnet er brukt som fellesnavn: *Jeg traff en doktor Hansen i selskapet*, dvs. en ukjent person som kalte seg *doktor Hansen*, jf. *Jeg traff en Hans Hansen i selskapet*. Men titler uttrykker også *formalitet* og *respekt*, særlig ved yrker eller embeter med høy status. *Minister/baron/herr Hansen* er mer formelt og høflig enn kort og godt *Hansen*.

3.6 Substantivfrase i bestemt form + fellesnavn i ubestemt entall eller et nominalisert ledd: **metallet gull, faget norsk, tallet fem, året 1814, ordet «norsk»**

Denne syntagmetypen er parallell med typen *byen Bergen*, bortsett fra at sisteleddet ikke er et egennavn, men enten et fellesnavn eller et ord av andre klasser brukt nominalt: adjektiv (*norsk*), grunntall (*fem*), talluttrykk (*1814*) eller metaspråklig uttrykk («*norsk*»). Også her angir førsteleddet *klassen* referenten for sisteleddet hører til – *gull* er et metall, *norsk* er et fag, *fem* er et tall osv. Sisteleddet betegner enten et *eksemplar* av den aktuelle klassen (*faget norsk, året 1814*) eller en *underklasse* (*metallet gull, hunderasen buhund*), dvs. det er et *hyponym*. Diderichsen (1962, s. 226) regner også slike sisteledd som *benevner*. Også *måneden desember*, som også kan hete *desember måned* (jf. *Olav konge* o.l.), hører hjemme her. Quirk mfl. (1985, s. 288) regner ord for både måneder og dager som egennavn. Men de kan snarere sies å betegne *klasser* av måneder og dager, nemlig en måned og en dag som har *en viss plass* i året og uka – vi har en desember hvert år og en søndag hver uke, så det fins *mange* desemberer og søndager (som utgjør klasser fordi de har noe felles). *Desember* betegner den siste måneden i året og ikke en individuell måned, og er et *hyponym* til *måned*.

En særlig type er når sisteleddet betegner *en språklig enhet*, fra lyder/bokstaver eller betydninger til setninger, brukt metaspråklig og nominalt, om seg

sjøl, og førsteleddet sier *hva slags enhet* det er snakk om: *lyden /t/, bokstaven «c», begrepet 'sjel', preposisjonen «i», navnet «Harald», setninga/ordtaket «Like barn leker best», boka «Norsk referansegrammatikk»*. Lee (1952, s. 170) sier at denne konstruksjonen er «almost unavoidable, for clarity's sake» når sisteleddet er metaspråklig. Ja, især i tale er det ofte nødvendig å gjøre det klart at man snakker om *ordet* «norsk», ikke *faget* eller *språket* som inngår i faget, det ordet vanligvis refererer til (i skrift kan vi «jukse» med hermetegn og skrive «*norsk*» istedenfor *norsk*). Bogacki (1973, s. 74) sier at metaspråklige enheter er å regne som substantiver, men de er snarere *brukt substantivisk* (nominalisert), f.eks. som subjekt («*Kanskje*» er et adverb) eller sisteledd i en FA, fordi de betegner *en språklig enhet*. Derfor kan de stå med determinativer og tilmed flertallsendelse: */S/-ene dine er for slappe*.

De fleste regner førsteleddet som overledd også i denne typen (Heggstad 1931, s. 181, er et unntak også her). Lawrenz (1993, s. 27) påpeker at finittet i bl.a. engelsk retter seg etter førsteleddet også i denne typen: *The sentence* «*Will you marry me?*» *has...* *The words* «*Will you marry me?*» *have...* Men igjen kan vi tillegge det betydninga av hele apposisjonen – at det i det ene tilfellet er snakk om *en setning* og i det andre om *noen ord*. NRG (s. 272) argumenterer med at *faget norsk* og *tallet fem* er synonymt med sammensetningene *norsk-faget, femtallet*, der det siste leddet regnes som overledd. Men en sammensetning og et syntagme av to selvstendige ordformer har ikke nødvendigvis samme grammatiske struktur og samme betydning. I *norskfaget* er det *faget* som bestemmer referansen – vi snakker om et fag – men i *faget norsk* er det *norsk* vi snakker om, og førsteleddet forteller at det er *faget* vi snakker om – ikke språket eller ordet. Løbel (1993, s. 152–153) sammenlikner *der Appositionsbegriff* og *der Begriff Apposition*, og sier at sammensetninga «... spezifiziert, *welche Art von Begriff* vorliegt, während die Apposition [dvs. sisteleddet, EP] spezifiziert, *welcher Begriff* vorliegt [...]». Die Apposition fungiert als Name, und daher dient sie der Identifizierung, d.h. der extensionalen Bestimmung» (mi utheving).

Også her er det altså sisteleddet som bestemmer referansen og bør regnes som overledd – syntagmet betegner det faget, tallet osv. som sisteleddet betegner, ikke et hvilket som helst eksemplar av arten. Som regel kan vi droppe beskrivelsen og si *Jeg studerer (faget) norsk, (Ordet) «norsk» er et substantiv, (Navnet) «Harald» betyr 'hærfører', (Måneden) desember/Desember (måned) er årets siste måned*. Men om vi dropper det refererende leddet, veit vi jo ikke hvilket fag, ord eller navn vi snakker om, og har brukt en bestemt form det ikke er dekning for i konteksten.

3.7 *Substantivfrase med foranstilt possessiv + egennavn/bestemt substantivfrase: **Min/Pers bror/venn/nabo + Per/tannlegen, Cooks skip + The Endeavour***

Førsteleddet er en substantivfrase med foranstilt possessiv. Etterstilt possessivpronomen med bestemt substantiv (*?broren min Per*) er kanskje mulig, men ikke andre possessiv-konstruksjoner (**broren til Pål Per*), sjøl om de er fullt mulige som LA. Som nevnt omfatter førsteleddet i FA helst ikke etterstilte underledd. Et eksempel som *broren til naboen Per* må derfor analyseres som *broren + til naboen Per*, med *naboen Per* som FA, ikke som *broren til naboen + Per* (= *naboens bror Per*). Det må m.a.o. være naboen som heter *Per*, ikke broren. Sisteleddet er enten et egennavn eller et fellesnavn i bestemt form som betegner en ny kategori, som i *min bror/venn/nabo tannlegen* (broren/vennen/naboen er også tannlege). Rekkefølgen er fast: **Per/tannlegen min bror*, og begge leddene kan strykes: *Der står min bror, Der står Per/tannlegen*.

Også her er det sisteleddet som bestemmer referansen, at det er snakk om f.eks. *Per* eller *tannlegen*, mens førsteleddet uten emfase beskriver referenten som *bror/venn/nabo*. Denne apposisjonstypen bør m.a.o. analyseres parallelt med de foregående, med sisteleddet som overledd og førsteleddet som et beskrivende underledd, jf. *snekkeren Per/min bror Per = Per, som er snekker/min bror*. SAG (3, s. 120) påpeker at sisteleddet også her kan være en tittelapposisjon, slik at vi får apposisjoner på to nivåer: *min vän kyrkoherde Svensson*. Jf. også *Hans Majestet kong Håkon*.

3.8 *Substantivfrase + et talluttrykk og/eller en bokstav brukt nominalt: **side 5, bind 2, seminarrom 3, vitamin C, klasse 1 A, Møllergata 19***

Førsteleddet betegner ting som normalt opptrer i en *serie* – sider, bind, rom i et hus, hus i en gate o.l. Det er som regel ubestemt, men kan være bestemt i flertall: *side(ne) 5–10, bind(ene) 2 og 3*. I adresser er det et *egennavn* på en gate eller vei, og står derfor enten i bestemt form (*Møllergata, Høgåsveien, Kolsåslia, Fururabben* o.l.) eller med bestemmende underledd (*Eckersbergs gate*). Talluttrykket eller bokstaven som sisteledd er brukt nominalt, ikke om et antall, men om en *gjenstand* – ei side, et rom, en bygning osv., og angir *hvilke(n)* av gjenstandene i serien det er snakk om (SAG 3, s. 120). Ifølge Quirk mfl. (1985, s. 1317) er *nummer* underforstått foran et tall, slik at *side 5* er en forkortelse for *side nummer 5*, der *nummer* vel er et underledd til tallet. Jf. at *Møllergata 19* (som huset hoved-politistasjonen i Oslo før 1978) bare het *nummer 19* på

folkemunne. Konstruksjonen er altså synonym med et *ordenstall*: *side (nummer) 5 er den femte sida*.

Normalt kan ingen av leddene utelates: *Det står på side 5/i bind 2*. Grunnen er at vi uten substantivfrasen ikke kan vite *hva slags gjenstand* talluttrykket eller bokstaven betegner, f.eks. at 5 her betegner en *side* mens 2 betegner et *bind*. Derfor er beskrivelsen nødvendig. Bortsett fra veinavn refererer det ikke, men bare *beskriver* referenten som ei side, et bind, et rom osv. Veinavn må sies å referere til en vei eller gate, men i adresser er det ikke veien vi snakker om, men en viss *bygning* i veien. Også her er det altså sisteleddet, det semantisk snevreste leddet, som bestemmer referansen og sier *hvilken* side, rom, bygning osv. det er snakk om, og som følgelig bør regnes som overleddet. Rett nok er det også her førsteleddet som bestemmer kongruens i kjønn, som SAG (3, s. 117) viser: *Volym tre är mest påkostad*. Det gjelder også i norsk, f.eks. *Side 5 er full av trykkfeil, Bind 2 er fullt av trykkfeil*. Men det skyldes igjen betydninga av hele syntagmet – at det er snakk om henh. ei *side* og et *bind*. Det kan derfor ikke tas til inntekt for at førsteleddet er overledd – dét bare klargjør om det er tale om en side eller et bind. Det er også betydninga av helheten som forklarer at når sisteleddet betegner flere, står et adjektiv eller partisipp i flertall sjøl om førsteleddet står i entall: *Punkt 4 och 5 är strukna* (SAG s.s.), jf. norsk *Punkt(ene) 4 og 5 er viktige*. I alle fall er det sisteleddet som bestemmer referansen og avgjør hvor mange og hvilke punkter det er tale om.

3.9 Tidsuttrykk: betegnelse for ukedag + for tid på dagen eller dato: *søndag morgen/klokka tolv/(den) femte mars (2020)*

Disse uttrykkene består av nominaler, men betegner et tidspunkt og fungerer derfor som oftest som tidsadverbialer, og kan da erstattes med et preposisjonsuttrykk: *Vi reiser (på) søndag morgen*. Typen *søndag morgen* nevnes av Western (1921, s. 424), og Western mener den er parallell med typen *januar måned*, begge med første ledd som underledd fordi det identifiserer morgenen og måneden. Men uttrykkene er ikke parallelle: *Januar er en måned*, og derfor kan vi også si *måneden januar*, men *søndag* er ikke en morgen, og derfor kan det ikke hete **morgenen søndag*. Tidsuttrykket *søndag morgen/klokka tolv* betegner et tidspunkt på en søndag, der *morgen/klokka tolv* angir tidspunktet og spesifiserer *når på dagen* det refereres til. Ukedagen må altså være overleddet, med *tida på dagen* som et presiserende underledd. Jf. at *morgen* og andre uttrykk for tid på dagen (*middag, aften/kveld*) kan strykes, men ikke betegnelsen for ukedagen: *Vi reiser søndag (morgen)*.

Når sisteleddet er et klokkeslett, kan leddene bytte plass, og begge kan stå alene: *Vi reiser (søndag) (klokka 12)/(klokka 12) (søndag)*. Begge leddene kan altså fungere adverbialt, jf. at de også kan forekomme som egne adverbialer, med ukedagen i forfeltet: *Søndag reiser vi klokka 12*. Her må vi kanskje regne førsteleddet som overledd enten ukedagen blir presisert med et klokkeslett (*søndag klokka 12*) eller klokkeslettet med en ukedag (*klokka 12 søndag*), jf. at ukedagen da kan erstattes med et preposisjonsuttrykk: *Vi reiser klokka 12 på søndag*.

Sisteleddet kan også være en *dato* – en betegnelse for dag i måneden + ev. i året, bestående av et ordenstall (med eller uten bestemt artikkel) + betegnelse for måneden + ev. et årstall, f.eks. *søndag (den) femte mars (2020)*. Siden begge leddene betegner et tidspunkt, kan begge stå alene som tidsadverbial: *Vi reiser (søndag) (femte mars (2020))*. Men de kan ikke bytte plass, og det er vel mest naturlig å se datoen som et underledd som spesifiserer ukedagen nærmere mht. måned og ev. år. Tidspunktet kan altså angis upresist som *søndag* (som regel tolket som ‘førstkommende søndag’), mer presist som *søndag (den) femte mars* og enda mer presist som *søndag (den) femte mars 2020*, ev. også med et klokkeslett. I tidsuttrykk er det altså *førsteleddet*, som oftest betegnelse for en ukedag, som er overledd.

3.10 Prisuttrykk: betegnelse for pris + for mål: **tjue kroner kiloen/meteren/paret/stykket**

I en merknad nevner SAG (3, s. 118) som en type FA en konstruksjon der førsteleddet er en substantivfrase som betegner pris og består av et talluttrykk + et substantiv som betegner valuta (*krone, euro, pund, dollar* o.l.), og sisteleddet er en substantivfrase i bestemt form som betegner det *målet* prisen gjelder: *Melonene koster 20 kroner kiloen/stykket*. Også dette er nominaler som vanligvis fungerer adverbialt, som «målsledd» og ikke som objekt, jf. at de ikke kan passiveres. I klassifiseringa til SAG som apposisjon ligger det at sisteleddet er underledd, og det er vel også en rimelig analyse. Prisen må være hovedsaken i disse uttrykkene, og det siste leddet sier hvilket mål eller hvilken mengde prisen gjelder for. Jf. at det også kan uttrykkes med et preposisjonsuttrykk med *per* og substantivet i ubestemt form *Melonene koster 20 kroner per kilo/stykk(e)*. Også her er altså førsteleddet overledd.

3.11 Sammensatte personnavn: **Hans (Kristian Rohde) Hansen**

I dag har folk to slags navn: et individuelt *døpenavn* (eller flere) og et (eller flere) *slektsnavn* (familienavn) som er arvet fra (en av) foreldrene og er felles

for (deler av) en familie, gjerne omtalt som *fornavn* og *etternavn* siden dette er den vanlige rekkefølgen. De siste tiåra har det blitt svært vanlig med flere slektsnavn, som i *Rohde Hansen*, med de(t) første som *mellomnavn*. Det skyldes at damene nå ofte beholder slektsnavnet sitt, ev. i tillegg til mannens navn, slik at foreldrene har ulike slektsnavn og barna gjerne beholder begge navn. Trass i betegnelsen betegner et slektsnavn ikke en familie, men *et medlem* av familien. *Hansen er død* kan ikke bety noe anna enn at en viss person er død. Skal vi omtale familien, må vi enten bruke apposisjonen *familien Hansen* eller legge til en flertalls-*s* (vel fra engelsk) og si *Hansens*.

Fornavn og etternavn kan brukes hver for seg, men kan også kombineres, så vi får syntagmer av to eller flere egennavn. Dermed faller de inn under FA. Diderichsen (1962, s. 227) nevner *Peter Jensen* som eksempel på FA, og også Kulbrandstad og Kinn (2016, s. 281) regner personnavn som FA. Men de skiller seg fra andre apposisjoner ved at alle leddene er *egennavn*, som regel uten en beskrivende betydning (med unntak av noen etternavn, se nedafør), jf. at de ikke kan oversettes. Dermed blir det vanskelig å si noe om den semantiske og grammatiske relasjonen mellom dem. Ifølge SAG (2, s. 146) er det «...oklart om något av namnen skall ses som huvudord och i så fall vilket».

Hovedleddene må være fornavnet/-navna og etternavnet/-navna, f.eks. *Hans Kristian + Rohde Hansen*, som betegner samme person og er potensielt koreferente. Rekkefølgen er vanligvis fornavn + etternavn, som betegnelsene antyder, men i enkelte språksamfunn nevnes etternavnet først, og det kan også gjøres i Norge, især i skrift, ved *alfabetisering* i telefonkataloger, litteraturlister o.l., men da med *komma* imellom. Men syntagmer som *Hansen, Hans* faller ikke inn under FA pga. skilletegnet og intonasjonen. De likner mer på LA, og vi kan vel også sette inn en apposisjonsmarkør som *nemlig, dvs., altså, nærmere bestemt* el.l. Uansett faller de utafør emnet her.

Fornavn og etternavn forutsetter ikke hverandre – vi kan bruke det ene, det andre eller begge to, avhengig dels av entydighet og dels av situasjonelle faktorer, især formalitetsgraden og senderens forhold til navnebæreren. Kanskje derfor regner Allerton (1979, s. 127) navna som parataktiske når de er brukt sammen. Men da refererer de *under ett* (har én referent) og ikke hver for seg, som i paratagmer, og kan derfor ikke forbindes med konjunksjoner (man kan ikke f.eks. «legge sammen» én referent). De fleste regner derfor relasjonen som hypotaktisk. Men hva er det da som bestemmer hva når navna er kombinert? Hackel (1995, s. 56) mener det er fornnavnet som bestemmer slektsnavnet. Mer overbevisende er den analysen Western (1921, s. 424) foreslår, nemlig å regne det referensielt videste leddet, slektsnavnet, som et bestemmende underledd,

som spesifiserer hvilket individ det er tale om. Også Langendonck (2007, s. 133) sier at i *Roger Brown* blir Roger «further identified as belonging to the Brown family», og begrunner det (s. 198) med at «...it is indubitably the first name which systematically establishes the reference of the entire pattern, viz. an individual person...». Men også etternavnet betegner personen, og *Hans kommer* er neppe mer entydig enn *Hansen kommer*. I begge tilfeller kan man spørre *Hvilken Hans* (svar: f.eks. *Hans Hansen*) eller *Hvilken Hansen* (svar: f.eks. *Hans Hansen*).

Analysen styrkes likevel av tillegg og tilnavn som *Karl den tolvte/store*, *Hansen junior/senior/den eldre*, *Harald Hårfagre*, *Vilhelm Erobreren*, *Aslak Smed*, *Mikkel Rev*. De fleste slektsnavn har opphav i tilnavn og er fortsatt betydningbærende, enten yrkesnavn som engelsk *Smith* og tysk *Schmidt*, farsnavn som *Hansen*, *Hansson*, *Hansdatter*, som opphavlig anga hvem navnebæreren var sønn/datter av (og fortsatt gjør det i islandsk), eller gårdsnavn som *Bø*, *Berg(e)*, *Haug(en)*, som anga hvor navnebæreren bodde eller kom fra. Men beskrivelsene stemmer ikke lenger. En som heter *Smith*, trenger ikke være smed, og en svenske som heter *Jonsson*, trenger ikke være sønn av Jon (eller sønn i det hele), i motsetning til en islending som heter *Jónsson*. Og et personnavn som *Haug(en)* beskriver ikke personen, men *gården* slekta stammer fra. I bygdemåla har gårdsnavnet gjerne form av et preposisjonsuttrykk med *på* eller *i* + gårdsnavnet (i dativområdet i dativ): *Ola på Haugé*, *Hallvor i Hago*, *Gudbrand i Lia*, *Maren i Myra*, *Olav på Kvipt*.¹¹ Som offisielt slektsnavn er det uten preposisjon: *Ola Haugen*, *Hallvor Hagene* osv., og slik «skriver man seg» vanligvis. Andre språk har tilsvarende preposisjoner som *von*, *van* og *de*. Tilnavna er klare underledd og viser at slektsnavnets funksjon har vært, og trolig fortsatt er, å spesifisere på ulike måter referenten for fornavnet, som er den eldste og tidligere eneste navnetypen. En spesifisering med tilleggsnavn ble nødvendig etter hvert som vi gikk over fra å leve i små flokker til å bo i stadig større samfunn med stadig flere medlemmer med samme fornavn.

3.12 Pronomen + en substantivfrase i flertall eller et egennavn: *vi/dere nordmenn, du Per*

Som FA må vi også regne syntagmer av *vi/dere* + en substantivfrase i (som regel ubestemt) flertall, f.eks. *(alle/begge) vi/dere (etniske) nordmenn, vi/dere barn(a)*, siden de består av to nominaler uten skilletegn eller intonasjonsbrudd.

11. Ved andre stedsnavn enn gårdsnavn brukes gjerne *fra*: *Ola fra Valdres*, men da er det som regel snakk om en *beskrivelse* eller *identifisering*, og ikke et tilnavn.

Også *vi/dere* + et nominalisert tallord og/eller et adjektiv i flt., f.eks. *vi/dere + tre/gamle/tre gamle*, må regnes til denne typen. Substantivfrasen kan maksimalt inneholde et tallord + en adjektivfrase + et substantiv i flt., som i NRGs eksempel (s. 338) *dere to sterke mannfolk*, med reduserte varianter som *dere to*, *dere sterke*, *dere mannfolk*. Ifølge NRG er typene *dere to*, *dere sterke* substantivfraser med utelatt kjerne, men det er heller snakk om *nominal bruk* av adjektiver og determinativer om *personer*, som er en fast regel i norsk: Uten kontekst som tilsier noe anna, må *gamle*, *alle* o.l. tolkes som ‘gamle/alle personer’, og ingenting er utelatt i slike uttrykk. Vi bør skille mellom *utelatelse* (ellipse), som innebærer at noe er *underforstått* fra konteksten og ev. kan settes inn igjen, og *nominalisering* av adjektiv og determinativ i felleskjønn eller flertall om personer, i intetkjønn om andre gjenstander, f.eks. *De gamle er eldst*, *Vondt skal vondt fordrive*, *Alle/Alt skal vekk*. Det er det siste vi har i *dere to/sterke* o.l.

NRG (s. 338) regner pronomenet som overledd, og det er vel også pronomenet som bestemmer referansen, med substantivfrasen som et underledd som beskriver referenten som nordmenn, gamle osv., på linje med en restriktiv relativsetning: *vi nordmenn/gamle = vi som er nordmenn/gamle*. Det er pronomenet som gir hele syntagmet 1./2. *persons* referanse, mens en substantivfrase er 3. person. Om en utelater pronomenet i *Vi nordmenn går mye på ski*, får man en annen påstand om nordmenn, som ikke eksplisitt inkluderer senderen. Og i et eksempel som *Vi barn(a) hadde det fint om sommeren* er meningen å si noe om *oss som var barn*. Ved *vi* kasusbøyes pronomenet avhengig av funksjonen til hele syntagmet: *til oss nordmenn*, og et refleksivt pronomen eller possessiv vil rette seg etter pronomenet, jf. *Vi nordmenn må passe oss/sakene våre*, *Dere nordmenn må passe dere/sakene deres* (men *Nordmenn må passe seg/sakene sine*). Acuña-Fariña (2016, s. 76) sier at konstruksjonens funksjon er «...to locate a deictically defined topic (*we, you, them*) inside a social group or subgroup...», dvs. at substantivfrasen spesifiserer referenten for pronomenet, hvem *vi* eller *dere* omfatter i det aktuelle tilfellet. Derfor er konstruksjonen ubrukelig i entall (**jeg/du/han nordmann*), for da betegner pronomenet en enkelt *person* og inga gruppe. Og i motsetning til engelsk kan *de/dem* ikke brukes i denne konstruksjonen: i *de nordmenn(ene)* er *de* demonstrativ, ikke pronomen.

Du kan likevel brukes foran et *egennavn*, f.eks. *du Per*. Slike syntagmer må vel regnes som samme konstruksjon som *dere nordmenn*, sjøl om de helst brukes som *tiltaleledd* før eller etter en setning. Da kan begge leddene stå alene: *Kom hit, du/Per/du Per*. Men syntagmet kan også brukes som setningsledd,

f.eks. *Kan du Per sette deg?* Da er det tydelig at det er pronomenet som bestemmer referansen (til en viss mottaker) og er overledd, mens egennavnet identifiserer referenten for pronomenet. Leddene kan også splittes, med pronomenet i setninga og egennavnet ekstraponert (*Kan du sette deg, Per?*), men da er det ingen apposisjon.

Derimot er *han* eller *hun* + et egennavn, f.eks. *han Per, ho Kari*, eller en substantiv- eller (nominalisert) adjektivfrase, f.eks. *han (derre) gærningen, hun svenske* (eksempler fra Lie 2010, s. 70–71), som SAG (3, s. 118) regner som apposisjoner med pronomenet som «huvudord», neppe parallelle. Foran egennavn er bruken avgrensa til visse dialekter, og pronomenet regnes vanligvis som bestemt artikkel til egennavnet. Det betyr at egennavnet ses som overledd, og det er også dét som bestemmer referansen. Foran substantiv- og adjektivfraser kan *han/hun* brukes i all norsk dagligtale, og denne bruken regner de fleste norske grammatikere som en *demonstrativ* bruk, av den typen Lie (2010, s. 70) kaller bakgrunnsdeiksis, om noe som er allment kjent for begge partene i samtalen. Det betyr at pronomenet også her er brukt *adnominalt*, som bestemmende underledd på linje med demonstrativet *den (derre)*: *han/den (derre) gærningen*, eller med artikkelen *den* til adjektiv i bestemt form: *han/den svenske gærningen*. Forskjellen er at med pronomenet får man også markert (det biologiske) *kjønn*et på referenten. Dermed er det ikke et syntagme av to nominaler og ingen FA, men et vanlig nominalt hypotagme med et adnominalisert pronomen som underledd.

3.13 *Dét (dette) eller en bestemt substantivfrase + en nominal bisetning/infinitivfrase: dét (faktum) at det regner, dét/kunsten å lese (artikler om grammatikk)*

Det som førsteledd er trykktungt og refererende, med et maksimalt vidt innhold – noe i retning av ‘den tingen’ (jf. at et alternativ er *dette*), og bisetninga eller infinitivfrasen spesifiserer tingen nærmere (i omvendt rekkefølge er bisetninga/infinitivfrasen ekstraponert).¹² Bisetninga er som oftest en *at*-setning, men også *om*-setninger forekommer etter substantivfraser som *spørsmålet*. En substantivfrase som førsteledd betegner noe mer spesifikt enn en ‘ting’, f.eks.

12. Blant NRGs eksempler på slike apposisjoner (s. 272) er ett som ikke er en apposisjon etter definisjonen her, nemlig *Det er bra at kong Harald Hårfagre ikke tok hardere hevn...* Pronomenet og bisetninga utgjør ikke ett ledd, og det er mest naturlig å uttale *det* trykklett som *formelt subjekt*, ikke som et trykktungt og refererende *det*, og bisetninga er et *eget setningsledd*, nemlig *reelt subjekt*. Det er m.a.o. en annen konstruksjon enn *Dét at kong Harald..., er bra*.

et *faktum*, et *forhold*, en *kunst*, en *idé* o.l., med substantiver som beskriver innholdet av bisetninga eller infinitivfrasen (at det regner, er et faktum, å lese er en kunst). Substantivfrasen står enten i bestemt form eller (oftere og etter mitt øre mer naturlig) i bestemt eller ubestemt form med *den/det* som bestemmerledd: **det faktum** at du tok eksamen, **den idéen** at jorda er flat/å dra til Mars. Infinitiv synes å forekomme etter færre substantivfraser enn bisetninger gjør, men NRG gir (s. 272–274) eksempler som **idéen** å bruke gass til oppvarming, **den utveien** å slakte en gris, **evnen** å greie seg med lite, samt noen faste uttrykk med enkel bestemmelse: **den ære/glede** å ønske velkommen.¹³

De fleste regner førsteleddet, pronomenet/substantivfrasen, som overledd, igjen med unntak av Heggstad (1931, s. 182). F.eks. regner Diderichsen (1962, s. 67) infinitiven i *den Idé at benytte Lysstraalerne i Lægekunstens Tjeneste, det at lære Grammatik* som «Bestemmelse [...] til Genstandskerne». Et argument for denne analysen er at i engelsk er det førsteleddet som bestemmer tallbøyninga av finittet, jf. *The belief that teachers are underpaid, is widespread – Fears that teachers are underpaid, are widespread*. Et anna argument for analysen er at et alternativ til en apposisjon er å sette bisetninga eller infinitivfrasen som styring i et *preposisjonsuttrykk* (som oftest med *om*), som er et klart underledd. Dét er obligatorisk etter en *ubestemt* substantivfrase, jf. *idéen at jorda er flat – en idé/idéen om at jorda er flat, påstanden at vi var imot forslaget – en påstand/påstanden om at vi var imot forslaget, evnen å greie seg med lite – en evne/evnen til å greie seg med lite*. Stundom er en preposisjon obligatorisk også etter en bestemt substantivfrase: *forsøket på å reise hjem*, og som regel låter det bedre med preposisjon. Iallfall i mine ører låter *påstanden om at vi var imot forslaget* bedre enn *påstanden at vi var imot forslaget* og *evnen til å greie seg med lite* bedre enn *evnen å greie seg med lite* (noe bedre blir det med *den* i substantivfrasen). Men konstruksjonene er synonyme og vel også grammatisk parallelle, med førsteleddet som overledd.

Et tredje og kanskje viktigere argument for at førsteleddet er overledd iallfall når det er en substantivfrase, er at det alltid er mulig å stryke bisetninga/infinitevfrasen, men ikke alltid mulig å stryke substantivfrasen, bl.a. i setninger med verbaler som ikke kan ta en bisetning eller infinitivfrase som objekt, f.eks. *Vi har forlatt den idéen at jorda er flat, Spørsmålet hadde den hensikten å forvirre tilhørerne, Hvem framsatte forslaget å dra til Mars?* Dét må bety at det er substantivfrasen som *bestemmer referansen* og gjør det klart at referenten er

13. Slike infinitiver må skilles fra «utfyllende» infinitiver etter en *ubestemt* substantivfrase (*ei bok å lese*), som er et klart underledd. Denne konstruksjonen blir ikke drøftet her, sjøl om de må regnes som FA, siden begge leddene er nominaler.

en idé, en hensikt, et forslag osv. – noe som ikke framgår av sisteleddet. Det vi har forlatt i *Vi har forlatt den idéen at jorda er flat*, er ikke at jorda er flat, men *idéen* om at den er flat, og i det engelske eksemplet med *The belief/Fears that... is/are widespread* er referenten for apposisjonen, det som er utbredt, ikke innholdet av bisetninga, men av førsteleddet, *The belief/Fears*. Ifølge NRG (s. 281) kan sisteleddet i *den tanken at jorda er rund, selve idéen å bruke gass* «tolkes restriktivt», men det *må* vel tolkes restriktivt, for det sier *hvilken tanke/idé* det er snakk om. I så fall er det et bestemmende underledd på linje med en restriktiv relativsetning, m.a.o. at *den idéen at jorda er flat* er en parallell til *den idéen som vi snakker om*. Om noen etter å ha hørt det siste nominalet ikke har fulgt med og spør *Hvilken idé (er dét)?*, kan vi svare f.eks. *Den idéen at jorda er flat*.

Når førsteleddet er *det*, kan som regel begge leddene stå alene, f.eks. i *Dét at det regner, spiller ingen rolle, Jeg foretrekker dét å lese*. Jf. at *det* som regel kan erstatte en bisetning eller en infinitivfrase, jf. *At det regner/Å lese, dét...* Men fra et semantisk synspunkt er det også da rimelig å se sisteleddet som et bestemmende tillegg til pronomenet, som sier hva ‘det’ her går ut på. Og stundom kan det være vanskelig å stryke pronomenet. Som NRG påpeker (s. 1011), står bisetninger og infinitivfraser helst ikke «inne i setninga», dvs. i midtfeltet i *inverterte* hovedsetninger. NRG gir (s. 1014) eksempler som **Derfor var at du inviterte meg, hyggelig, *Derfor er å bli invitert alltid hyggelig* (eksemplene er snarere klossete enn ugrammatiske). Med trykk tungt *det* foran bisetninga eller infinitivfrasen låter setningene bedre, men er vel fortsatt lite velforma. Som regel klinger en konstruksjon med formelt og reelt subjekt best: *Derfor var det hyggelig at du inviterte meg/å bli invitert*.

3.14 Konklusjon

Konklusjonen er at FA varierer mht. avhengighet. I noen typer er det sisteleddet som bestemmer referansen og er overledd, i andre er det førsteleddet. I de fleste substantivfrasene (pkt. 3.2–3.8) er sisteleddet overledd og førsteleddet en beskrivelse, men egennavn er overledd også når de står først, som i *Aslak Smed* eller *Bergen by*. Men i tidsuttrykk (*søndag morgen/klokka tolv/femte mars (2020)*), prisuttrykk (*tjue kroner kiloen*) og komplekse personnavn (*Hans Hansen*) er førsteleddet overledd og sisteleddet en presisering. Det samme er tilfellet når førsteleddet er et pronomen (*vi/dere nordmenn*) og når sisteleddet er en bisetning eller en infinitivkonstruksjon (*dét (faktum) at det regner, dét/kunsten å lese*).

Litteratur:

- Acuña-Fariña, J. C. (1993). On the grammatical status of ‘colon structures’. *Atlantis 15 (1/2)* (utg. Asociación española de estudios anglo-americanos), 5–20.
- Acuña-Fariña, J. C. (1996). *The Puzzle of Apposition. On So-called Appositive Structures in English*. Universidade de Santiago de Compostela.
- Acuña-Fariña, J. C. (2009). Aspects of the grammar of close apposition and the structure of the noun phrase. *English Language and Linguistics 13(3)*, 453–481.
- Acuña-Fariña, J. C. (2016). The grammars of close apposition. *Journal of English Linguistics 44*, 61–83.
- Allerton, D. J. (1979). *Essentials of grammatical theory. A consensus view of syntax and morphology*. Routledge & Kegan Paul.
- Bauer, B. L. M. (2017). *Nominal Apposition in Indo-European. Its Forms and Functions, and its Evolution in Latin-Romance*. Mouton de Gruyter.
- Bjørge, A. K. (2001). *Appositions in British journalism. A corpus-based study of appositions in The Times and the Financial Times*. Doktoravhandling ved NHH, Universitetet i Bergen.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. Holt.
- Bogacki, B. K. (1973). *Types de constructions appositives en français*. Wrocław: Polska Akademia Nauk.
- Burton-Roberts, N. (1994). Apposition. I R. E. Asher (Red.): *The Encyclopedia of Language and Linguistics*. Pergamon Press.
- Corbett, G. G., N. M. Fraser og S. McGlashan (Red). 1993. *Heads in Grammatical Theory*. Cambridge UP.
- Crystal, D. (2008). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell.
- Daidsen-Nielsen, N. (2002). Hvad er apposition? I I. Baron, M. Herslund og H. H. Müller (Red.): *Lingvistiske essays til minde om Finn Sørensen*, 73–84. Samfundslitteratur.
- Delsing, L.-O. (1993). *The Internal Structure of Noun Phrases in the Scandinavian Languages. A Comparative Study*. Team Offset.
- Diderichsen, P. (1962). *Elementær Dansk Grammatik* (3. utgave). København: Gyldendal.
- Enger, H.-O. (2020). Det gamle Kristiania var nok vakkert, men er Oslo fin eller fint? Om genus ved noen stedsnavn. *Namn og Nemne 37*, 7–36.
- Faarlund, J. T., S. Lie og K. I. Vannebo (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Universitetsforlaget.

- GDS: Se Hansen og Heltoft (2011).
- Hackel, W. (1995). *Enge appositionelle Syntagmen in der deutschen Gegenwartssprache*. Peter Lang.
- Hagen, J. E. (1998). Litt om proprium som grammatisk kategori i norsk. I G. Akselberg og J. Bondevik (Red.): *Ord etter ord. Heidersskrift til Oddvar Nes 27. desember 1998*, 115–123. Norsk bokreidingslag.
- Hagen, J. E. (2000). *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hansen, E., og L. Heltoft (2011). *Grammatik over det Danske Sprog*. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Haugen, E. (1953). On resolving the close apposition. *American Speech* 28 (3), 165–170.
- Heggstad, L. (1931). *Norsk grammatikk. Større utgåve*. Olaf Norlis Forlag.
- Heringa, H. (2012). *Appositional Constructions*. Utrecht: LOT.
- Hockett, C. F. (1955). Attribution and apposition. *American Speech* 30 (2), 99–102.
- Hudson, R. (1980). Constituency and dependency. *Linguistics* 18 (3–4), 179–198.
- Hudson, R. (1987). Zwicky on heads. *Journal of Linguistics* 23 (1), 109–132.
- Hultman, T. G. (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Svenska Akademien.
- Jackendoff, R. (1984). On the phrase *the phrase* ‘the phrase’. *Natural Language & Linguistic Theory* 2 (1), 25–37.
- Jonasson, K. (1994). *Le nom propre. Constructions et interprétations*. Duculot.
- Korzen, I. (2006). Appositions (and similar constructions) in Italian. I P. Colliander (Red.): *Appositions in Selected European Languages*, 93–140.
- Kulbrandstad, L. A., og T. Kinn. 2016. *Språkets mønstre. Norsk språklære med øvingsoppgaver*. Universitetsforlaget.
- Lago, J. (1991). Un type special de modification non restrictive: l’apposition. *Verba* 18, 487–520.
- Lago, J. (1993). Construction endocentrique, construction exocentrique, construction appositive. *Revue de Linguistique Romane* 57 (227–228), 421–432.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar. Volume 1: Theoretical Prerequisites*. Stanford UP.
- Langacker, R. W. (2013). *Essentials of Cognitive Grammar*. Oxford UP.
- Langendonck, W. V. (2007). *Theory and Typology of Proper Names*. Mouton de Gruyter.

- Lawrenz, B. (1993). *Apposition. Begriffsbestimmung und syntaktischer Status*. Gunter Narr Verlag.
- Lee, D. W. (1952). Close apposition: An unresolved pattern. *American Speech* 27 (4), 268–275.
- Lie, S. (2010). Om demonstrativer. *Maal og Minne* 2, 59–78.
- Løbel, E. (1993). Zur Distribution und Abgrenzung von enger Apposition und Attribut. I M. Vuillaume, J.-F. Marillier og I. Behr (Utg.): *Studien zur Syntax und Semantik der Nominalgruppe*, 145–166. Gunter Narr Verlag.
- Matthews, P. H. (1981). *Syntax*. Cambridge: Cambridge UP.
- Meyer, C. F. (1987). Apposition in English. *Journal of English Linguistics* 20 (1), 101–121.
- Meyer, C. F. (1989). Restrictive apposition: an indeterminate category. *English Studies* 70, 147–166.
- Meyer, C. F. (1992). *Apposition in Contemporary English*. Cambridge: Cambridge UP.
- Molitor, F. (1979). *Zur Apposition im heutigen Deutsch. Eine Vorstudie*. Doktoravhandling, Universitetet i Köln.
- Norwood, J. E. (1954). The loose appositive in present-day English. *American Speech* 29, 267–271.
- NRG: Se Faarlund mfl. (1997).
- Papazian, E. (1981). Per strøk til eksamen, hvilket ikke forbauset noen. Om “relativsetninger med en setning som korrelat”. *Norskraft* 31.
- Perrin, P. G. (1955). Apposition again. *American Speech* 30 (3), 197–198.
- Quirk, R., S. Greenbaum, G. Leech og J. Svartvik (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman.
- Rioul, R. (1983). Les appositions dans la grammaire française. *L'information grammaticale* 18, 21–29.
- SAG: Se Teleman mfl. (1999).
- Schindler, W. (1990). *Untersuchungen zur Grammatik appositionsverdächtiger Einheiten im Deutschen*. Max Niemeyer Verlag.
- Sopher, H. (1971). Apposition. *English Studies* 52, 401–412.
- Teleman, U., S. Hellberg og E. Andersson (1999). *Svenska Akademiens Grammatik*. Svenska Akademien.
- Vinje, F.-E. (1979). *Kompendium i grammatisk analyse* (7. utg.). Universitetsforlaget.
- Vinje, F.-E. (2005). *Norsk grammatikk – det språklige byggverket*. Kunnskapsforlaget.

Western, A. (1921). *Norsk riksmålsgrammatikk for studenter og lærere*. Aschehoug.

Zwicky, A. M. (1985). Heads. *Journal of Linguistics* 21 (1), 1–29.

Zwicky, A.M. (1993). Heads, bases and functors. I Corbett, G. G., N. M. Fraser og S. McGlashan (Red). 1993. Heads in Grammatical Theory. Cambridge UP.

Summary

The goal is to define, divide and analyze close appositions in Norwegian. As a first step appositions in general are discussed, and they are defined as constructions of two or more constituents of the same general type, especially nominals. The difference between the two main types, “close” and “loose” appositions, is discussed, and the conclusion is that they are quite different constructions. Close appositions are divided in different types according to what constituents they consist of. Typically they consist of two noun phrases, without punctuation marks and apposition markers, e.g. *dikteren Ibsen, faget norsk, ordet “norsk”, min sønn Per/tannlegen, Hans Hansen, søndag femte mars (2020)*. But one constituent may be a pronoun (*vi/dere nordmenn*), an infinitive phrase (*kunsten/dét å elske*) or a clause (*idéen/dét at jorda er rund*). They are clearly subordinative, but which constituent is the head, is disputed. The conclusion is that this varies from type to type.

Eric Papazian,
pensjonist ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier,
Universitetet i Oslo
Kolsåslia 46 B, 1352 Kolsås
eric.papazian@iln.uio.no